

آیا مشکل دیگران، مشکل ماست؟

دست‌ها بهانه‌اند

پیوند آدم‌ها

ارتباط و پیوند و گره خوردن آدم‌ها با هم، براساس شکل انگیزه‌ها و اهداف، و نوع و تیپ افراد بسیار متفاوت است و مراتب و درجاتی دارد. اما آدم‌هایی که با آنها برخورد داریم، هر چند گونه‌گون و با گرایش‌های اعتقادی مختلف، همه هم‌نوع ما هستند که **علی (ع)** در میثاق و عهدنامه **مالک اشتر** می‌فرماید: «مردم به تمام دو گروه‌اند: یا در دین، برادران تواند یا در آفرینش هم‌نوعانت» [نهج‌البلاغه، نامه ۵۳]. پس باید با مردم بود و با گرمی در زبان و گشادگی در چهره و با وسعتی در سینه و دستی باز به سراغ آن‌ها رفت که خداوند فرموده است: «ان الله یأمر بالعدل و الاحسان» [نحل/ ۹۰]. بدین گونه است که روابط براساس دو رکن عدل و احسان تنظیم می‌شود. این است که مؤمن نه تنها آزار نمی‌رساند و ظلم نمی‌کند بلکه خیرخواه و خادم مردم نیز هست.

روی دیگر سکه

اما سود رساندن نیز روی دیگر سکه و بسیار مهم است. مؤمن به‌دنبال حل مشکل دیگران است، حتی اگر برداشتن مانعی بر سر راه مردم باشد. پیامبر(ص) فرموده است: «بنده‌ای از بندگان خدا در اثر این که خاری را از سر راه مردم برداشت، اهل بهشت شد» [سفینه‌البحار، ج ۲: ۸۲].

امام صادق (ع) فرموده است: «کسی که برای حاجتی نزد من می‌آید، از ترس این که نکند حاجت او از طریق دیگری برآورده شود، زودتر اقدام می‌کنم و نیاز وی را برمی‌آورم تا این

توفیق نصیب من گردد» [بحارالانوار، ج ۷۱: ۲۸۶]. چه توفیقی بالاتر از این که پیامبر(ص) فرموده است: «کسی که برای برآوردن حاجت برادر مسلمان خود گام بردارد، خداوند متعال برای هر قدمی هفتاد ثواب در نامه عمل او می‌نویسد و هفتاد گناه او را می‌بخشد» [مکاشفای القلوب غزالی، ص ۱۳۱].

پشت دستم را داغ کردم

مؤمن به رفع مشکلات و برآوردن نیازها همت می‌گمارد، آن هم بدون هیچ‌گونه چشم‌داشت و انتظار پاداش. دیده‌اید کسانی را که وقتی خوبی می‌کنند و پاسخ مناسبی دریافت نمی‌کنند، یعنی تشکری از طرف مقابل نمی‌شنوند، به‌خصوص زمانی که برعکس، پاسخ منفی نیز دریافت می‌کنند، می‌گویند: بشکند این دست که نمک ندارد! یا می‌گویند: پشت دستم را داغ کردم که از این به بعد به کسی خوبی نکنم!

این‌ها همه نشان از عدم شناخت و باور درست آموزه‌های دینی دارد. زیرا کسی که خوبی می‌کند، اگر متوجه باشد که در حقیقت دارد به خود خوبی می‌کند، دیگر کاری به عکس‌العمل طرف مقابل ندارد. اصلاً به واکنش دیگران نمی‌اندیشد. حتی برایش مهم نیست که دیگران متوجه کار خوب او شده‌اند یا نه. این حقیقتی است که در قرآن بارها بر آن تأکید شده است. «اگر نیکی کنید، به خودتان نیکی کرده‌اید و اگر بدی کنید به خودتان کرده‌اید» [اسراء/ ۱۷].

همه خیرها از جانب خداست

از همه این‌ها گذشته، مگر ما تصور می‌کنیم ماییم که داریم خوبی می‌کنیم؟ در دعای مکارم اخلاق **امام سجاد(ع)** چه زیبا می‌خوانیم: «خدایا به‌دست من نیکی کردن به مردم را جاری کن و آن‌را با منت گذاشتن به دیگران محو نکن.» می‌بینید؟ نمی‌گوید: خدایا کاری کن که من کار خیر انجام دهم، می‌گوید به دست من تو خیر را جاری کن به سوی مردم. و چه زیبا دارد این نکته توحیدی را گوشزد می‌کند؛ این که بدانیم همه خیرات از جانب خداست و بنده، خودش قطع نظر از خدا و فی‌نفسه نمی‌تواند هیچ کاری انجام دهد و ما انسان‌ها وسیله‌ای بیش نیستیم.

مؤمن. خیررسان است

مؤمن در مقابل خوبی‌هایی که انجام می‌دهد نه منت می‌گذارد و نه منتظر تشکر کسی می‌ماند؛ چرا که آموخته است منت گذاشتن حتی بدتر از خوبی نکردن است. مؤمن خیررسان است و به دنبال حل مشکل دیگران. مشکل دیگران را مشکل خود می‌داند و در حد توان، در کمک به دیگران و خیررسانی به همه از چیزی دریغ نمی‌کند.

منابع

۱. خاتمی، آیت‌الله روح‌الله. آینه مکارم. شرح دعای مکارم اخلاق. سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. چاپ اول. ۱۳۷۶.
۲. فلسفیان، سید عبدالمجید. علی و جاری حکمت. انتشارات لیل‌القدر. چاپ اول. ۱۳۸۴.